

Asia: VN/12900/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan näkemykset sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Pelastakaa Lapset ei tue hallituksen esitystä sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 12 §:n muuttamisesta. Kelpoisuusehtojen joustavoittaminen kaavaillun mukaisesti ei ratkaise sosiaalityöntekijöiden resurssipulaa vaan päinvastoin on uhka sosiaalityöntekijöiden pysyvyydelle ja saatavuudelle sekä asiakasturvallisuuden vaarantumiselle ja lasten oikeuksien heikkenemiselle. Esityksen tavoitteena on erityisesti korjata lastensuojelun työntekijävajetta ja turvata sosiaalihuollon asiakkaiden oikeus hyviin palveluihin. Pelastakaa Lapset on erityisesti huolissaan lastensuojeluun kohdistuvista kelpoisuuksien heikennyksistä.

Pelastakaa Lapset katsoo, että kaavailtu uudistus vaarantaa lasten ja kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien asiakasturvallisuutta ja lapsen oikeuksia. Erityisesti lastensuojelun sosiaalityössä tulee olla sosiaalityön osaavimpien ammattilaisten joukko. Lastensuojelun sosiaalityön veto- ja pitovoimaa tulee vahvistaa mm. erikoistumiskoulutuksella ja sitä vastaavilla taloudellisilla kannustimilla sekä työoloja kohentamalla eikä keventämällä kelpoisuusehtoja ja madaltamalla osaamis- ja koulutustasoa. Lastensuojelun sosiaalityöntekijän ammatti on eettisesti vaativaa sisältäen perhe-elämänsuojaan ja lasten itsemääräämisoikeuteen julkisella vallalla puuttuvia tehtäviä. Näissä tehtävissä vaaditaan laajaa substanssi- ja juridista osaamista. Nyt kaavailtu muutos mahdollistaisi tässä tehtävässä toimimisen ilman riittäviä koulutus- ja osaamisvaatimuksia.

Ehdotettu sääntely ei riittävän tarkasti määrittele sitä, kuka voi toimia tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä. Riittävän käytännön kokemuksen ja ammattitaidon sekä soveltuvien tutkintojen määrittely jäisi ilman kansallista ohjausta työnantajien harkintavaltaan ja vaihtelevat ratkaisut rekrytoinnissa lisääntyisivät. Lausunnon antaja katsoo, että ehdotettu muutos muodostaa jo lähtökohtaisesti asiakasturvallisuutta heikentävän tilanteen sosiaalityöntekijän ammattiin hakeutuvien ja siinä toimivien valvonnan osalta. Avoimen yliopiston opiskelijoihin ei sovelleta säädöksiä, jotka koskevat opiskelijaksi ottamista sekä opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista. Tilapäisinä sosiaalityöntekijöinä toimivat eivät ole myöskään Valviran rekisterissä.

Pelastakaa Lapset katsoo kuitenkin, että kelpoisuusehtojen muuttamista voi harkita koskemaan muita kuin lastensuojelun tehtävissä toimivia sosiaalityöntekijöitä. Kelpoisuusehtojen osalta

lastensuojelun sosiaalityön tehtävät tulee erottaa muista sosiaalityön tehtävistä, joissa ei puututa perhe-elämän suojaan ja itsemääräämisoikeuteen vastoin tahtoa.

Lausunnonantajan näkemykset voimaantulosta

Pelastakaa Lapset ei tue sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilölainsäädännön kokonaisuudistuksesta irrallaan toteutettavaa yhden ammattikunnan kelpoisuusehdon muuttamista. Ehdotettu muutos ei asetetun tavoitteen mukaisesti tue ammattihenkilöiden mahdollisuutta keskittyä omaa osaamista vastaavan työhön eikä selkeytä henkilöstön työnjakoa. Muutos tulisi kuormittamaan kohtuuttomasti nyt laillistettuina sosiaalityöntekijänä toimivia, joiden valvonnan ja ohjauksen alaisena tilapäisinä sosiaalityöntekijöinä toimivien tulee olla. Vaarana on, että nyt laillistettuna sosiaalityöntekijänä lastensuojelutyötä tekevät joutuvat henkilökohtaisella virkavastuullaan vastaamaan oman työtehtävänsä ohella myös ei-kelpoisuusehtoja täyttävän työntekijän työstä, joka ei tue veto- ja pitovoimaa lastensuojelutyöhön vaan mahdollisesti kasvattaa resurssipulaa. Jos esitetty muutos kuitenkin toteutetaan, tulee sen olla määräaikainen ja koskea muiden kuin lastensuojelun sosiaalityöntekijän tehtävissä toimivien kelpoisuusehtoja.

Onko lakiehdotuksen olennaisia vaikutuksia arvioitu riittävästi? Mitä muita olennaisia vaikutuksia lakiehdotuksella voidaan arvioida olevan?

Pelastakaa Lapset katsoo, että ehdotettu muutos korjaa vain väliaikaisesti tilannetta eikä tällä saada pysyvää ja vakaata muutosta aikaan sosiaalityöntekijöiden resurssipulaan. Vaikka muutos väliaikaisesti turvaisikin lasten tilannetta lyhyellä aikavälillä, ovat riskit pidempiaikaiseen ja perustavamman laatuiseen asiakasturvallisuuden vaarantumiseen ja sosiaalityön resurssipulan kroonistumiseen olemassa. Kaavailtu muutos voi jopa vähentää sosiaalityön tutkintoon hakeutuvien ja tutkinnon loppuun saattavien määrää.

Muita yleisiä huomioita lakiehdotuksesta?

Pelastakaa Lapset katsoo, että lastensuojelun ydin on lasten oikeuksien turvaamisessa. Lastensuojelussa käytetään erityistä valtaa suhteessa lapsiin ja vanhempiin sekä koko perheinstituutioon. Pelastakaa Lapset haluaa lasten oikeuksien erityisasiantuntijana muistuttaa, ettei lasten oikeuksia turvaamista tule vaarantaa hallituksen esitysluonnoksessa kaavailulla muutoksella koskien sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annettua lakia. Erityisesti lastensuojelussa vallitseva työntekijäpula on vakava lapsen oikeuksia uhkaava tilanne. Sen ratkaiseminen sosiaalityöntekijöiden kelpoisuusehtoja alentamalla ei ole kauaskantoinen ratkaisu. Olennaisempaa olisi kiirehtiä lastensuojelulain kokonaisuudistusta ja tarkastella henkilökunnan kelpoisuuksiin ja työnjakoon liittyviä kysymyksiä osana uudistusta. Pelastakaa Lapset katsoo, että on ehdottoman tärkeää, että lapset ja perheet voivat luottaa lastensuojelun työntekijöiden osaamiseen eikä tätä luottamusta saa horjuttaa hätiköidyillä lakimuutoksilla.

Pelastakaa Lapset kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 12 §:n muuttamisesta.

Hynninen Aino
Pelastakaa Lapset ry

